

ЗА КУЛТУРАТА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО

Гергана Йорданова, специалност “Финанси”, I курс

“Във всяка култура човекът открива и доказва една нова сила – силата да изгради свой собствен свят, един идеален свят”

ЕРНСТ КАСИРЕР

I. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОНЯТИЯТА

Всяка култура е *unicum*. В категориалната ѝ структура се очертава нещо общо, но и нещо различно; нещо старо, но и нещо ново... Тя е своеобразно доказателство за полисемията на исторически оцелелите форми на живот, свидетелство за различни поведенчески образци и модели, вярвания, ценности, идеи, форми на организация на труда, видове системи за управление на обществото...

Каква е културата на глоболизиращото се информационно общество? За изясняването на тези два кардинални въпроса е необходимо да се започне *ab ovo* и да се анализират обстойно съдържащите се в горезададената тема основни понятия.

Феноменът “култура” като философско понятие наподобява стовратата Тива от древността – мнозина философи са се опитвали да дадат най-точното и най-пълното ѝ определение в луда надпревара с времето. Безспорно най-вярното описание на културата е дала историята – “всичко онова, което *Homo Sapiens Recens* приема за достижения на своята цивилизация”.

В периода на архаиката, предисторията на човечеството, култура е това, което човешкото същество започва да креативира след излизането си от лоното на пещерата – примитивни жилища от пръти, листа и кожи, груби и тежки оръдия на труда, стихията на огъня, суровата животинска плът, превърната в храна и др.

През Античността, в “архе-то” на класическия полис и “*virtus-a*” на римския дух, култура са Атинската демокрация и Римската република; Платон и Аристотел, Помпей и Цезар.

За Средновековието, времето на инквизицията и лова на вещици, култура е християнството с неизменните му апология, есхатология и величествена храмова архитектура – култура на контраста Бог – Човек.

В епохата на Ренесанса, в шедьоврите на Леонардо и Рафаело, в ръкописите на Кузански и Мирандола, човешкото същество издига в култ максимата “Човекът е ценност сам по себе си” и стремежа към индивидуалност – култура на хуманизма и любовта към природата.

Във века на разума - Просвещението, с неговата доминантна насоченост към възможностите на човешкия интелект – култура е възвеличаването на науката, Хердеровата “*Bildung*” – светлина за всеки индивид, светлина в познанието за природата, както и за вечните закони на човешкото съжителство (равенство, политически права, свобода на словото, морал и т.н.).

В култура на Романтизма се превръщат достиженията на човешката цивилизация в изкуството: гениалните художествени произведения на Гьоте,

Шуберт, Юго и Лист, философските трактати на Шлегел, Новалис, Готие и Байрон; критика, ясно недоволство от култа към разума, сполучлив опит за разкриване нюансите на богатата човешка душевност и тайнствата на най-романтичния орган на Das Man – сърцето.

А ракурсите на културата в условията на глобализацията се свят? Постмодернизмът?... Съвременната култура ще бъде разгледана малко по-долу в настоящия доклад.

Информационното общество е запазен знак на постмодернизма и ерата на глобализацията. Това е общество не толкова на знаещите, колкото на глобализиращите се информирани същества. Моделът на информационното общество възпроизвежда наскоро откритото в руската столица магазинче “Път към себе си”, което предлага на потребителя цялата “джентълменска колекция” на информирания човек. На съвсем малко пространство, т.е. едно до друго, там са изложени за продажба: топчета за медитация, хляб от трици, светено масло от Йерусалим, скъпоценни камъни, дървени великденски яйца, каубойски шапки, ремъци, ризи, дънки, пясъчни часовници, хороскопи, жития на светци, касети с класическа музика, елечета с източни изображения, солови арфи, благовония, сладолед, звънчета, плетена мебел, гerdани, учебници по хиромантия, цигари, разхладителни напитки, люлки, раковини, кондоми, статуетки на Буда, хамаци, книги за магия, диетична майонеза, клетки за птици, порнографски списания, книги за вкусна и здравословна храна, обяви за предстоящи пърформанси и т.н.

Описаното е свидетелство за универсалния, полисемантичен, неоезически, плуралистичен и космополитен характер на новия тип общество – “New Age” или “Ера на Водолея”.

“Категориална структура” означава просто структура на категориите. Всяка култура разполага със своя индивидуална категориална структура, която се формира в процеса на развитието ѝ (на културата) и се фиксира чрез езика. Чрез фундаменталните за всяка култура категории се определят границите на това, което човешкото същество знае и може да мисли, както и на това, което не знае, но може да предположи. Зад всяка категория задължително стои определен обект, който може да бъде заменен с тази категория, този знак. Мястото на означаваната реалност пренадлежи на дадено “култивирано пространство”, измодулирано от човешкото съзнание посредством езика, речта и дискурса.

II. КУЛТУРАТА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО СЕ ПРЕВРЪЩА В КУЛТУРА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА СЕ СВЯТ

От цитирания в предишната част на настоящия доклад списък с артикули на московското магазинче “Път към себе си” може без преувеличение да се твърди, че понастоящем човешкото общество живее в условията на саморазгръщащ се постмодернизъм, граничещ с нов вид футуризм.

“Информационно общество” и “глобализация” са понятия, които все по-силно започват да се превръщат в неделими синоними на епохата, която обозначават. Информационното общество е общество на информираните, глобалното – на знаещите. Но какво е знанието без информацията, познанието без

информираността? Информационното общество е епохата на Интернет, глобализацията – на виртуалната реалност.

Може да се отправят и още питання, но те едва ли са толкова необходими, за да се убедят “читающите” в достоверността на изказаната току що теза. Информационното общество се превръща в глобално, защото тъкмо информацията е онази форма на знание, която може не само да съзижда, но и да руши; да обединява, но и да разделя; да владее, но и да се подчинява.

III. КАТЕГОРИАЛНА СТРУКТУРА НА КУЛТУРАТА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО

Културата на информационното общество е култура на неоезичеството, плурализма, пазарната икономика, глобализацията. Еклектиката е новият тип методология, ако не и нова онтология. Стилът и нормата в културата са изпдени, а на тяхно място идва смяната на ценностната вертикала с хоризонтала. Стълбата на Яков, по която възхождат и снизхождат Ангелите Божии и по която Светият Дух въздига праведниците от “сила в сила” и от съвършенство в съвършенство, е повалена на земята, превърната в хоризонтален модел на цитирания в първата част московски супермаркет и на шоу-бизнеса, където Свещеното писание е в съседство с порнографията, срамежливо наричана “еротика”, и където неща от най-различен вид и род присъстват, равностойни по своята безмислица и актуалност. Такава, прикована към земята култура, е ориентирана към обслужване на също такива, пъплещи в земния прах първични човешки инстинкти. Разрушаването на традиционните ценностни нагласи, които организират хаоса, се компенсира със създаването на нова митология, нова идеология.

“Симулакрите” на постмодернизма

Постмодернизмът, респективно процесите на глобализация в света, водят до появата и на “симулакри” – фиктивни знаци, които са загубили каквато и да е реалност и само симулират такава. По този начин светът става сбор от заблуди, привидности и фантоми на съзнанието. В най-добрия случай той оперира със знаци, които намекуват за някакви познати идеи. Занкови стават думата, речта, печатът, изкуството, дрехите, дори отделни хора...

В условията на глобализация знакови фигури са станали принцеса Даяна, Саддам Хюсеин, Буш-Младши, Бин Ладен, Путин, Хенри Кисинджър, майка Тереза... Имената им означават съвкупност от определени идеи и насочват към определена посока на обществената мисъл, колкото и това “обозначение” да редуцира личността на своя носител до дадена страна от неговата дейност. Загубвайки лицето си, тези знакови фигури стават функция и се превръщат в средство за идеологически манипулации.

Според тази “знакова логика” онзи, който изпитва любов и състрадание към нуждаещите се от храна, дрехи, лекарство и любов човешки същества и търси начин да облекчи тяхното страдание, следвайки примера на майка Тереза и принцеса Даяна, рискува да бъде автоматично зачислен към категорията “закъсняло и ненужно милосърдие”, а този, който ревностно следва идеите на Хенри Кисинджър и наблюдава с жив интерес поредния сблъсък на цивилизациите

в началото на Третото хилядолетие – към лагера на защитниците на глобализацията и Антитерористичната коалиция; онзи, който се бори с всички сили за разоръжаването на света, рискува да бъде обявен за враг на Путин и Буш, а този, който пуска слухове за Саддам и Бин Ладен – за приятел на свободата и мира... По този начин знаковите фигури започват да играят ролята на “лакмус” в системата от социални текстове и стават атрибути на нови ритуали, нови идеи.

“Глобалният герой”

В “глобални герои” се превръщат героите на комиксите, компютърните игри, видеоклиповете: хората-машини. “Тамагочи”, например, се превърна в най-популярната детска електронна игра – симулакр, който изисква постоянна и напрегната грижа за себе си (детето трябва да го храни, пои, да го слага да спи, да го води до тоалетна, да го лекува, ако то е болно – в противен случай то може и да умре, причинявайки на своя малък стопанин тежка душевна травма).

Именно този симулакр обаче унищожава границите между собствената му електронна виртуалност и реалните, неигрови преживявания на детето, в чийто живот “Тамагочи”-то постоянно присъства и го безпокои със своите “истински” провокативни изисквания. Така в детското съзнание, а в последствие и у възрастните се внедрява мисълта за естествеността и органичността на изкуствения условен свят.

Така представената теза формулира две противоположни тенденции, на които сме свидетели в условията на глобализация – тенденция на превръщане на природата във вещь и тенденция на превръщане на вещта в явление от природния живот. Или иначе казано: тенденция да се превърне животът в игра и тенденция да се направи от играта форма на живот.

Като митологически тип глобалният герой се олицетворява от “сврѣхчовеците” на научната фантастика – Батман и Терминатор, дори от “сладури-килъри” като Сикскилър. Те не са нищо повече от механизирани живи играчки, роботи, изпълняващи едни или други действия под определена компютъризирана команда; интерпретатори, които превръщат субективната си реалност в основен сюжет.

“Книга на книгите”

Интернет, тази виртуална компютърна империя, е фундаментален проект за “нов живот”, с който се цели да се деконструират онези теории и понятия, които са били определящи за съзнанието на човешката цивилизация до началото на процеса на нейната глобализация. Тази деконструкция не просто разклаща основите на някаква система от понятия, проверена и изпитана във времето, показвайки нейната неустойчивост и релативност, поставяйки the User-a пред лицето на ироничното Nothing, а и разгръща редица алтернативи за всяка теория или термин, въвеждайки в едно по-широко пространство мисълта, където всяко понятие е само едно от възможните от цяло гнездо или рояк понятия.

Световната мрежа, the Net, е новата форма на тоталност. След краха на тоталитаризма по съветски образец на историческата сцена се появи една идеократична държава, истинска република от умове, в която брейновете сами

пускат умствените си машини и сами обработват умствените си полета в едно чисто виртуално пространство.

“Книга на книгите” се намира едновременно извън, над и в глобализацията се свят. Мрежата обхваща чрез себе си света. Все по-широко и по-широко разтваря пред съзнателното своите врати, за да ги затвори в дълбините на подсъзнателното. Тя е книга с милиони страници, която не иска от нас да понесем отговорността си в живота, а само леко, с едно кликуване на мишката ни пуска да се разхождаме из градина с множество разклоняващи се пътеки. За такава мрежа като Интернет всички традиционни начини за изказване и нива на звучене се оказват недостатъчни. Не са подходящи за това и изтощените езици на постмодернизма, които са образувани на основата на похабеността на книжните текстове и придвижват още по-напред процеса на тяхното овехтяване.

Книгите, които някога са движели света, понякога жестоко и с кръв, са започнали лека полека да се разкъсват на малки късчета подигравателни или безсмислени цитати. Всички тези малки игри са добри за домашна обстановка, но за “Книга на книгите” историческото развитие на човешката цивилизация показва, че вече е нужен друг ред от идеи, към който само понякога са се приближавали най-дръзките философи. Нужна е голямата Хераклитова игра (“Вечността е играещо дете, хвърляйки зарове, дете на престол”).

IV. ХИЛЯДОЛЕТИЕ ТРЕТО, ВЕК ПЪРВИ

Вече две хилядолетия християните очакват Второто Пришествие, което трябва да е предшествано от смутно Антихристово време – “...пазете се да не ви прелъсти някой...защото ще се появят Лъжехристи и лъжепророци и ще покажат големи личби и чудеса, за да прелъстят ако е възможно и избраните...” Съвсем не е странно, че и ние сега се вглеждаме в шестващата глобализация с тежко и недоверчиво чувство.

Изглежда, че точно сега, както никога по-рано в историята Homo Sapiens Recens е не само беззащитен пред Лъжехристите, но и сам по своя воля изразява пълна готовност да се предаде в техните ръце и да се покори на Антихриста.

Не само глобализацията се свят се прекодира по такъв начин, че да приеме този тайнствен “Годо”, не само политиката подготвя всичко за неговото безпрепятствено възкачване, но и културата, която провежда своята победоносна контратеологическа революция и довършва това, което предишните революции не са успели да направят, моделира такова съзнание, в което да е запечатан неговия неоезически и плуралистичен, глобализиран и футуристичен, лишен от традиционните ценностни добродетели, образ.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ!!!

Това е! Както казваше един политик от близкото минало по повод смяната на политическия режим в България: “Вчера бяхме на ръба на пропастта. Днес сме една крачка напред!”

ВАЖНОТО Е, ЧЕ ИМА НАПРЕДЪК!